

НАЦИОНАЛЕН АКАДЕМИЧЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

РАЗШИРЕНО ЗАСЕДАНИЕ НА ДИРЕКЦИОННИЯ СЪВЕТ

София, 25 октомври 1979 година

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

ДНЕВЕН РЕД	4 стр.
ОТКРИВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	5
ПЪРВА ТОЧКА	
ИНФОРМАЦИЯ ЗА ГАСТРОЛИТЕ НА ТЕАТРА В ЮГОСЛАВИЯ И АВСТРИЯ	
Чавдар Добрев	5
ИЗКАЗВАНИЯ	
Васил Стойчев	27
Виолета Бахчеванова	29
Ванча Дойчева	30
Виолета Бахчеванова	32
Александър Панков	32
Васил Стойчев	33
ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	34
ВТОРА ТОЧКА	
ПОСТАВЯНЕ НА ВЪПРОС ЗА ФИЛИАЛ НА ТЕАТРА	
предс. Дико Фучеджиев	42
ИЗКАЗВАНИЯ	
Георги Гайтаников	44
Георги Раданов	45
Мирчо Доков	45
Славка Славова	46
предс. Дико Фучеджиев	47
Юри Ангелов	48
предс. Дико Фучеджиев	49
Славка Славова	49

Васил Стойчев	50
Лиля Попиванова	52
Георги Гайтониюв	53
ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	53
ЗАКРИВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	56

НАЦИОНАЛЕН АКАДЕМИЧЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

РАЗШИРЕНО ЗАСЕДАНИЕ НА ДИРЕКЦИОННИЯ СЪВЕТ

Стенографски протокол

София, 25 октомври 1979 година

/Открито в 16,25 часа/

- о -

Д Н Е В Е Н Р Е Д

1. Информация за гастролите на театъра в Югославия и Австрия. Докладва Чавдар Добрев.
2. Обсъждане на въпроса за филиала на театъра. Докладва Дико Фучеджиев.
3. Разни.

- о -

О Т К Р И В А Н Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Откривам разширеното заседание на дирекционния съвет.

Давам думата на др. Чавдар Добрев за един гастрол, който е много важен, защото се отнася за Югославия и за Австрия. Той ще направи тука една оценка, която има значение и от идеологическа страна. Затова съм поканил и представители на нашите ръководни партийни институти.

ПЪРВА ТОЧКА

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ГАСТРОЛИТЕ НА ТЕАТЪРА В ЮГОСЛАВИЯ И АВСТРИЯ

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Ние така се договорихме с др. Фучеджиев - че аз в същност ще кажа няколко встъпителни думи, като тука присъствуват редица от участниците в нашите пътувания, в нашите гастроли, и вероятно тази картина, която аз щрихово ще очертая, ще бъде допълнена и обогатена.

Наистина, както каза и др. Фучеджиев, посещението на Националния академичен театър в Югославия и Австрия бе едно огромно изпитание за творческия колектив на националния театър, но то бе изпитание и въобще за съвременната театрална култура на нашата страна. Това се обуславя от редица причини.

От една страна, известно е, че наши театри твърде епизодично, твърде рядко по принцип след 9 септември, а и преди 9 септември, са гостували в западни страни. В историята на националния театър в същност са известни, доколкото съм осведомен три такива пътувания: едно до Щатите, едно в Германия в най-черния период на нашата история и след 9 септември това е първото

гостуване в западна страна.

Това се отнася в същност и за останалите наши театри, тъй като извън гостуването на Театъра на народната армия в Манхайм може би друго гостуване няма след 9 септември. Аз говоря не за детски спектакли, а за спектакли за възрастни.

Виждале на какъв фон и при какви слаби традиции при подобни контакти ние тръгнахме на такова пътуване.

От друга страна, ние сме участвували веднъж в Театъра на нациите, това беше в Полша, с пиесата на Джагаров и това е в същност второто ни участие в голям, авторитетен международен театрален фестивал, какъвто е БИТЕФ.

Аз искам да кажа, че тези гостувания, от друга страна, не са случайни, защото през последната година-две от страна на Комитета за култура бяха взети мерки рязко да се повиши обменът на театрални ценности. Не е тайна, че ние имаме постижения в тази област, в областта на киноизкуството, в областта на живописа, музиката. Но известно изоставане има в областта на литературата, а изоставането в областта на театъра, на театралното изкуство аз бих казал, че беше просто, не бих употребил думата катастрофално, но това беше едно влошено състояние. И добре е, че Комитетът за култура дава своята пълна поддръжка, аз бих казал ориентира натам усилията на отделните колективи - да се засили този международен обмен.

Това се мотивира разбира се с това, че вече има една увереност, че нашето изкуство може да защити престижа на театралната култура и не само на нея, а изобщо на българската култура.

А и друга една страна е много важна. При размяна на естрадни състави, да кажем на опера, известно е, че там все пак върху конвенционално приети идеи се гостува, докато театърът

работи с драматургия, а това значи, че ние така да се каже изнасяме идеи. Ние влизаме в определена полемика чрез тези идеи, ние казваме какво мислим като граждани и като творци на една социалистическа страна. Естествено е част от нашите истини да бъдат приети, а част и да не бъдат приети от критиката, от съответната културна общественост. Но при всички случаи върху тази публика, върху техните близки не може да не се заговори за изкуството на България и за това какви духовни, социални, хуманистични идеи ние защитаваме.

Това разбира се съвсем не означава, че ^стези наши пътувания, както и на Театъра на народната армия - ние ще имаме и за в бъдеще такива пътувания - че нашите традиционни връзки със социалистическите страни и преди всичко със съветския театър в някаква степен ще бъдат отслабени. Напротив, политиката и при това основна политика, на първо място е да се укрепват връзките със съветската театрална култура. В момента, както знаете, има даже гостуване на съветски театър у нас. Това е политика и на ръководството на Националния театър.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ние сме поканили МХАТ за идущата година.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: МХАТ е поканен за идущата година. Т.е. този тип връзки ние ще ги разширяваме, като разбира се ще искаме да увеличаваме и връзките си с другите театри на социалистическите страни, примерно с националните им театри. Това може да бъде Унгария, може да бъде друга братска страна. Но ние също там целенасочено смятаме, разговаряли сме с другаря директор, и мисля, че това ще бъде убеждението на целия наш художествен съвет, на партийния и младежкия актив, за това, че ние на първо място трябва да утвърждаваме този тип връзки и контакти.

Но това съвсем не означава, че ние не можем да влияем

с нашето изкуство в други страни. Това е, пак подчертавам, необходимо.

Аз имах възможност да присъствувам на два фестивала в Нови Сад на съвременната югославска драма. Оказа се, че там от дълги години Югославия широко пропагандира своето театрално изкуство. Аз видях техни постановки, които бих казал, че с нищо не превишават нашето изкуство, но те са много известни след най-авторитетни театрални кръгове в света, в Европа, в други континенти. На всеки свой фестивал те по линия на ИТИ правят симпозиум, вие бих казал най-авторитетните имена в световната критика, те гледат техните спектакли, дават им богата информация за югославската театрална култура - нещо, което, няма защо да го крием, ние общ взето не сме го правили.

Известно е също така, че в западните страни нашето театрално изкуство е сравнително слабо познато, за разлика да кажем от музикалното ни изкуство. Това сигурно е някаква справедливост, че ние имаме разбира се големи творци в областта на музикалното изкуство, но и една несправедливост, защото нашите гостувания вече показаха, че можем бих казал на равна нога да разговаряме с партньорите си от други страни.

За форсирането на този плодотворен момент разбира се изигра роля и конгресът на ИТИ, където се установиха полезни контакти. И един такъв полезен контакт послужи като основа за нашето бъдещо гостуване в Югославия. Даже бих казал, че тука има една такава подробност. Тука беше поканен специално може би най-известният, най-авторитетният западногермански критик Рижби-тер, който е главен редактор на тяхното театрално списание. Той гледа "Опит за летене" например и е дал информация на югославската страна. Виждате колко са сложни начините, за да може един

спектакъл да бъде поканен на такъв фестивал.

Оказа се, че един западногермански критик в някаква степен, може би не решаваща, но в някаква сигурно доста решаваща степен, е помогнал на ръководството на БИТЕФ да се ориентира към нашия спектакъл. Те го видяха след това, харесали са го и т.н., вие знаете вече цялата история на нашето гостуване.

Би трябвало да оценим гостуването ни в Югославия като успешно. Тука защитата на нашата театрална култура бе на едно твърде сериозно равнище. Ние първо им показахме една съвременна българска пиеса от наш крупен автор - Йордан Радичков, един автор, за който аз малко по-късно ще кажа, че беше оценен високо от критиката. Показахме постижения на нашата млада режисура, нови тенденции в режисьорското изкуство в България, една режисура, за която те даже казаха, че общо взето за тях е изненада от техните стари впечатления от това, което са виждали в българския театър.

Те видяхе също нещо, което емного важно вече и за нашият вътрешни проблеми - една бих казал твърде органична спойка, може би не във всички аспекти, но все пак спойка, между различните поколения, каквито живеят и работят в националния театър.

В Югославия, за другарите, които не са били там, бих искал да кажа, че след спектаклите имаше обсъждане в присъствието на авторитетни критици театрали от Югославия. Тонът на обсъждането беше според мене дружелюбен. Начинът на провеждане на тези разговори не е така да се каже на базата на една дискусия, на една остра полемика. По-скоро тука се търсят мотиви за поставянето на пиесата, въпросите за принципите на режисьорската работа, за характера на актьорското ни изкуство, т.е. те бяха изградили това обсъждане на базата бих казал на едно споделяне на идеи.

След това обсъждане в два бюлетина на БИТЕФ бе отразено посещението на българския театър в Белград.

Публиката реагира добре, особено на второто ни представление. При първото представление тя беше сравнително по-хладна, по-сдържана, за което има и причини, за които бих искал малко по-късно да се спра.

За нас е голям успех, че цялата централна югославска преса реагира с големи рецензии и статии, свързани с нашия спектакъл. Появиха се рецензии в "Политика", в "Политика-експрес", в "Борба", във "Виесник" и други издания. Смятам, че "Политика" и "Политика-експрес" бяха най-добронамерени към нас и специално една от статиите беше на високо професионално равнище от техният критик Мухарем Первич. Това беше най-задълбоченият анализ какъвто се направи, особено на пиесата, но аз бих казал, че и на театралната постановка. Междувпрочем това е един от най-авторитетните критици на днешна Югославия.

Какво се утвърди?

В нашия спектакъл аз бих казал, че почти без забележки бе утвърдена драматургията на Радичков, т.е. ние като театър спомогнахме югославската общественост да се запознае с едно името явно непознато за тях, име, което даже в един разговор с един от големите поети на Югославия той сподели, че според него това е най-интересният и може би един от най-интересните днес текстове на Балканите.

Те изтъкнаха поетическата стихия в драматургията на Радичков, неговата стилистика, народностния характер на пиесата и в същото време направиха няколко основни забележки, които се свеждаха главно до оценка на оскъдната фабула бих казал, на мекота нарушаването според тях, а това беше междувпрочем подчертано и на обсъждането, необходими закони на драматургията като род,

като вид изкуство.

По отношение на режисурата забележките бяха най-дериозни, макар да се казаха също ласкави неща за нея. Ние тука трябва да си кажем справедливо каква е оценката. Намериха, че това сравнително за такъв тип драматургия, този подход на драматургията^e дребнореалистичен, както го нарекоха. Прекалено много дребнореалистични детайли има. Според тях въображението на Радичков доминира над въображението на режисьора.

За актьорите се изказаха ласкаво и поименно бяха споменали в същност две имена - на Велко Кънев и на Венелин Пехливанов. Но аз твърдя, понеже познавам достатъчно добре текстовете на рецензиите, че оценката за актьорската игра е наистина положителна.

Следователно, ако ние трябва да степенуваме нещата, най-положителна е оценката за драматургията на Радичков, на второ място - за актьорите и сравнително по-остро критични акценти имаше по отношение на режисьорската работа.

Разбира се нашето посещение се проведе при една много сложна обстановка. Вие знаете, че в Народна република Македония през това време се организира чествването на Вапцаров - Стружките вечери, придружено с една ярко изявена антибългарска пропаганда и манифестация на недружелюбни чувства към съседния български народ. В същото време ние може би за пръв път от много години...

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Съседния български народ!

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Добре, да.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Той е един и същи народ.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Да.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Но остави ги, това няма значение.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Не, това има значение за нас. Нещо, аз

сега говоря, извинявам се много.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Това е един и същ народ.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Добре, това е грешно, не е съседният български народ, а е сродният или как се нарича.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Той е един и същ народ.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Един и същ български народ. Добре.

Сега не за това става дума. Тука важното е, че ние проведохме в една доста напрегната обстановка, в дни, когато ние гостувахме, се появи информация за това, че в "Литературен фронт" са се появили материали, които опровергават решения на Коминтерна по съдбата на Македония и т.н., че ние нарушаваме основни клаузи на партийни документи. Т.е. виждате, че имаше едно такова настроение, което намираще място и в техния централен печат.

В редица рецензии, скрито в "Борба", но особено явно във "Виечник", се наблегна, че нашият спектакъл, това е разбираемо много абсурдно, е една антимакедонска провокация, с няколко пронични забележки във вестника особено, като стигнаха дотам, че нашата литература, нашата култура има селски характер, примитивен характер.

Аз за щастие, може би пак не е точна думата, можах да имам разговор със завеждащия отдел Изкуство и литература на Скопското радио Иван Иванов, който по-конкретно ми разясни какви са техните забележки във връзка с нашия спектакъл и кои са тези антимакедонски акценти в представлението.

Той се спря на три момента.

Първо с песента на жените, тъй тази девойка бели платното край Охридското езеро.

Вторият е за това, че ние се обръщаме към тях с "братя сърби", а не сме видяли македонците, би трябвало да кажем даже

"братя югославяни", т.е. обслужвали сме една теза, че сега в цяла Югославия има една сърбизация.

И на трето място, с мелодията, която се изпълнява от от турците, която те смягат, че спада към македонския фолклор.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Тя е турска. Аз казах тука на нашите хора още в началото.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Да.

Това са трите основни момента.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Тя е македонска.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Интересно е, че по-късно вече масово се появиха кратки рецензии, кратки политически бележки в тяхната преса, в същите вестници, в които вече с много по-остър тон бе оценен така да се каже този антимакедонски момент в нашето представление, според техните думи. Теоретичното издание на партията, а междувпрочем такива подмятания имаше и в останали вестници, почна да критикува остро селекционерите за това, че не са проявили далновидност, за това, че са допуснали една грешка с допускането на такива моменти в представлението, но сигурно и с това, че са поканили наш театър на БИТЕФ.

Но ние смятаме, че сме си свършили своята работа, защото такива провокации в нашия спектакъл всеки честно мислещ човек знае, че няма. Ние самите знаем, че никога даже и не сме мислили за подобни неща. Напротив, ние отидохме с най-добри чувства към югославския народ и публиката също не по този начин реагира. В индивидуални разговори, каквито ние имахме с техни интелектуалци, също те не бяха усетили такива моменти. Явно е, че това е един организиран пропаганден шум, който има за цел само да заблуждава и да утежнява нашите връзки.

Но посещението, пак повтарям, беше особено положително, защото ние в същност показахме струва ми се, че това е основна

насока в нашата политика към Югославия, че ние можем да полемизираме във връзка с извращенията на нашата история, във връзка с агресивните актове на културтрегерите в Македония, но ние в никакъв случай не искаме да нарушаваме традиционните си добри културни връзки с културата на Югославия. И ние определено смятаме, че те трябва да се поддържат, трябва да се развиват и трябва да се доразвиват.

Пример за това са разговорите на нашия директор Дико Фучеджиев - аз не знам, Фучеджиев, дали издавам тайна, но мисля че това не е тайна - с ръководството на Югославския драматичен театър, където даже от самата югославска страна бяха, и от наша разбира се, предложени редица интересни инициативи. Т.е. личи си, че у тях също има един стремеж да кажем специално в ръководството на Югославския драматичен театър, да разширяват връзките си с Националния академичен театър. Идеи се подхвърлиха много и те биха могли вероятно да се реализират, ако няма някакви затруднения отвън от тяхна страна, например да се разменят режисьори и то в най-близко време, пиеси да се разменят, актьори да гостуват на премиери. Също така гостуванията да не бъдат само в един град, примерно в Белград, а да бъдат в още два града, понеже те са на република Сърбия. По същия начин те да гостуват у нас в спектаклите в три града.

Та това посещение, както виждаме, имаше определено положителен ефект и това показва, че както на нас, така и на тях подобни контакти са нужни, че трябва и за в бъдеще да продължават да се развиват и както те, така и ние искаме да играе определена роля на Балканите в по-широкото информиране на съответните народи какво става у нас, какви са процесите в културата в нашата страна, така сигурно и те желаят нашият български народ да се запознае какво става пък в тяхната култура. Мисля, че това

е едно общуване на взаимно изгодна основа и при бих казал разумна политика те би трябвало да се продължават. От наша, българска страна, в това отношение не може да има никакви пречки от такова естество.

Що се отнася до пътуването във Виена, аз вече изтъкнах значението на този гастрол с оглед даже ако щете на цялата история на контактите на нашата театрална култура със западната театрална култура. Както виждате, това е едно уникално пътуване пътуване и гостуване, с което човек, който изследва този тип връзки на нашата театрална култура, някога ще трябва да се занимава, както се занимават да кажем моите колеги в моя институт с този гастрол да кажем в Щатите. По същия начин вярно е, че някога нашите театрални историци ще се занимават с това как са преминали нашите спектакли във Виена.

Аз смятам определено, че сред публиката нашите спектакли имаха по-голям успех, отколкото двете представления в Белград. Присъствува публика, както ни обясниха на нас, съвсем нормално количество за една страна, която главно има музикални традиции, сравнително по-слаб е интересът към театъра. На двете представления имаше публика по 600 души. Това показва, че бе осигурено такова присъствие и аз бих казал, че ...

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Колкото са на представленията на Бургтеатър.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Да, на Бургтеатър. И бих казал, че там решително голямата част в същност бяха австрийски граждани, австрийци бяха и съвсем малка част бяха хора от нашата българска колония. Това също е положителен момент.

Също така трябва да изтъкнем и това за информация на другарите, които не са били във Виена, че "Деца на слънцето" имаше няколко пъти така да се каже по-голям успех сред публиката

Тя го прие с повече аплодисменти, повече пъти извика актьорите на сцената. Това са истини, които ние трябва да си ги кажем между нас.

В разговори с техни интелектуалци, които проведохме ние, наши журналисти, с членове на състава и на ръководството на Бургтеатър бе изразена високата оценка, каквато те дават на нашите спектакли. Аз бих казал, че това са най-спонтанните, най-искрените, най-непосредствените реакции на хората, които гледах нашите представления - хора, които имат първо обществени функции има социални функции, културни функции в пределите на Австрия.

Що се отнася до пресата, отново трябва да изтъкна, че за нас е голям успех, че всички централни вестници на Австрия, независимо от тяхната политическа ориентация, реагираха на наши спектакъл, написаха големи по обем рецензии и така да се каже по един или друг начин се заговори за българската култура.

Никой от рецензентите не бе в състояние да отрече високия професионализъм на българския театър. Даже една от най-отрицателните статии, обобщавайки изводите за театъра на Изтока, беше принудена да каже, че да, в тях, в тези страни обръщат внимание даже и на най-епизодичните роли и ги реализират на високо художествено равнище. Това ние не можем да им отречем.

Т.е. що се отнася до професионализма на българския театрал, тука те бяха принудени всички, даже бих казал и зложелател защото има и такива, да признаят това качество на нашия театър.

На второ място, те признаха, вече и в лични разговори даже с мене, че са дълбоко очудени, явно каква грешна информация имат за нашата страна, че ние така свободно можем да дискутираме в България по проблемите на подтисничеството, на свободата, на тиранията, на узурпацията на човешките права - нещо, което е така да се каже наше всекидневие, нещо, което ние показваме

в такъв спектакъл в нашата страна, това не е експортен спектакъл, както е добре известно на всички нас. За тях това предизвиква огромно учудване.

От друга страна, направи им дълбоко впечатление, че ние защитаваме високи хуманистични идеи, че не натрапваме политическите си принципи, политическите си възгледи, че така да се каже защитаваме най-дълбоките права на човека - да се развива като щастлив, като свободен, като демократичен, като човек, който има високи идеали, и т.н.

Специално за "Опит за летене" всички статии са написани в положителен тон - много по-положителен, отколкото в Югославия, пак ще подчертая това. За Радичков се казват много добри думи. Аз сега не бих искал да ви чета самите отзиви от пресата, тъй като доколкото знам в "Народна култура" утре ще публикува специално откъси, публикувани са и в други вестници от наши журналисти. Аз искам само да кажа, че те потвърждават, че той е един прекрасен, така го наричат, разказвач, с голямо дарование. Говорят за въображението му, за сложната стилистика на пиесата, за връзките пак с народа, с народния живот, за съвременните акценти и т.н.

Тука вече висока оценка се дава и на режисьорската работа. В един вестник даже я наричат, буржоазен вестник, "отлична режисьорска работа".

Висока е оценката и за работата на актьорите. Даже поименно се споменават редица от актьорите, които участвуват в спектакъла.

За "Деца на слънцето" има отделни абзаци положителни, бих казал съвсем положителни, написани с респект към това, което ние сме създали. От друга страна във вестника на компартай е изцяло положителна. Но в същото време трябва да отбележим,

че в много по-голяма степен във връзка с "Деца на слънцето" тяхната буржоазна критика се опита да политизира проблема. В какво се състои това политизиране?

Преди всичко още със самия тон, с това, че у нас работят герои на социалистическия труд, заслужили, народни артисти, с това, че това било някаква си работа от 50-те години, с това, че, и това е вече важният принципиален въпрос, ние, това е основната им теза, на запад сега в съвременния театър, според тях, от водевила те търсят революционни мотиви и създават революционен спектакъл. У нас - обратното. От революционна пиеса на Горки ние създаваме един водевил.

Но едва ли е случайно и тука вече те особено държат на това като грешка на спектакъла - че сме отишли към водевил, към комедията, към смешното. Според тях това е невъзможно да бъде сторено по отношение на подобна пиеса, за която те признават, че е написана от голям автор. Това те го признават. Пишат ласкави думи за Максим Горки.

Обвиняватни, че сме съддали спектакъл по най-историчния и психологизиращ начин. На мене ми се струва, че в подобна критика наистина има определено първо естетическо недоразумение и второ, бих казал политически далтонизъм, най-мекото казано. Първо, защото една класическа пиеса, както е известно от първите уроци във ВИТИЗ, може да бъде поставена по различен начин. Второ, една пиеса се поставя непосредствено в своето време, но от нея след това има и дистанция.

На трето място, тука става въпрос за различни подходи на режисьорите.

На четвърто място, става въпрос каква е драматургията.

Тука основният акцент според мене, основният проблем е това. Те смятат, че семейство Протасови могат да бъдат ако не

в авангарда, поне в центъра на една бъдеща революция. Възможно ли е това? Явно, че не е възможно. Явно, че това е едно социал-демократическо гледище, едно гледище, което се защитава сигурно от една цяла иерархия от техните теоретици, като се стигне до самия премиер, който е председател на социалдемократическия интернационал.

Т.е. те казват така, и това е огромен упрек към режисьора, че не дава право на интелектуалеца да бъде революционер. Тук не става въпрос, че на интелектуалеца не се дава право да бъде революционер, а става въпрос, че на интелектуалеца Прота-сов не се дава право да бъде революционер, т.е. на човека, който се е откъснал от масите, от движението на народа, от най-революционните идеи на своето време. Явно е, че един режисьор има логика да погледне в дистанция от нея, да го види в карикатурна светлина, да се присмее над неговото историческо късогледство.

Друг е въпросът вече, ако от тука тръгнат, че те могат да говорят, че това не е професионално, че това е да кажем занаятчийско, че това е овехтяло и т.н. Но тука принципиалният въпрос е може ли с такива критерии, с каквито Филипов и създателите на постановката са погледнали на семейство Протасови, то да бъде по този начин оценявано.

На мене ми се струва, че и от естетическа, и от политическа, и от социална гледна точка напълно приемливо е да има подобен подход, напълно е приемлив. Те обаче с ярост отричат самия подход към буржоазния революционер. Но аз пък смятам, че ние също имаме право да имаме свой подход към революционера от буржоазен тип, когато го преценяваме от гледна точка на пролетарската революция и на нейните бих казал неумоливи сурови закони.

Това е в същност центърът, гвоздеят на полемиката. От тук нататък може да се казва: да, но актьорите тези и тези бяха добри, но в тази запрашена идея разбира се един превъзходен актьор, както пише, като Кабакчиев се извиси, разбира се разкошна жена като Ванча Дойчева и т.н., нали разбирате, те вече тука стрелат. Но центърът много хитро и бих казал даже високо културно и подготвено го стоварват и тази храна е подготвена разбира се за самата австрийска публика, за самия австрийски читател. Тя трябва наистина да бъде възпитана така, че хората, които ще изнесат тяхната така да се каже революция, са самите интелегенти, самите буржоа, т.е. една революция, ръководена от буржоазията на съответната страна и нейните елитни представители.

Друг възглед. Те споделят свой възглед. Но добре, че все пак основа за тази полемика им дадохме ние.

Втората идеологическа диверсия, която те вършат, това е във връзка, специално мисля, че това беше статия на "Ди пресе" за спектакъла "Опит за летене", нарича се "Сапунен мехур на щастието". Те почват така: Човек лесно се изкушава да нарече "Опит за летене", който е поставен във времето на историческата ниция земя на последните военни години, критика към системата. Действително Ерст[?] блок би могъл да се радва на част от конструкцията. Изричат се колективни копнежи. Действието води до солидарност. Но после текстът преминава в символизъм и мистика, на която липсва само перфектен звук и цетомузика, за да разпространява блаженството на западните музикъли. Театърът изведнъж се превръща в средство за сублимация в неполитическа игра на сапунени мехури, която балансира между бунта и утвърдението. Всички теоретици на конвергенцията могат да се радват: и в България функционира производство на компенсационни мечти.

Това производство все още не е фабрично, но все пак носи качеството на древни културни институции.

Междувпрочем искам да ви кажа, че критика на системата на техния жаргон това означава общо взето нещо ~~като дисидентство~~ т.е. те искат да осмислят пиесата като един акт на скрито дисидентство и те са разочаровани, че бунтът против системата при Радичков е натезал и от утвърждаване. Това е, което те смятат, че не достига. Това е недостигът, сублимация. ~~Това не достига~~ Те биха искали това да бъде един гол бунт против нашата система. Това е тяхното тълкувание.

Виждалте по какъв начин отново изкористяват произведението на Радичков специално в този вестник, който е обаче много широко разпространен, но смятат, че принадлежи към жълтия печат. Жълтия печат в смисъл на тяхната ~~реакционна наистина~~ най-реакционна преса.

Ние за пиесата неведнъж сме говорили, знаем нейния дълбоко народностен характер, връзката с корените на българската душевност. Ние не крием, че тя съдържа и критически патос, разбира се, че го съдържа. Но основното в нея е утвърждаването на положителни ценности, които са скъпи за всеки българин и за всеки човек, който живее и се развива в нашето социалистическо общество.

Следователно по отношение на тази пиеса в този вестник специално се промъква също политическа тенденциозност. Добре е обаче, че другите вестници, също буржоазни, не са се поддали на този тон и те дават една много по-обективна, аз бих казал даже обективна преценка на пиесата, на качества на творбата.

Но тука ние можем да направим един извод и за нашата критика. Това е, че когато ние имаме гастрол, пък и не само гастрол, ние общо взето пишем да кажем цветомузиката, ритъмът,

темпоритъм, тънкостта на преживяването, психотехниката на актьора каква е, но вече позабравихме да разглеждаме творбите от социално-политически ъгъл. От тука можем да се поучим от тях, че ние също сме длъжни и гастролните прояви, но и нашите прояви да им даваме е подобна определено социална оценка. От това ние като че ли критиците, търсейки езика на лабораторията бих казал, позабравихме, че подобни проблеми съществуват в творбите. За тях би трябвало да се говори, а те би трябвало да намират някакъв отговор в нашите статии.

За съжаление, такъв отговор не се намира.

Разбира се при тези гостувания се допуснаха и някои слабости. От една страна, при всички обективни причини все още за мен лично е под въпрос дали е можело другарите, които бяха в Югославия, допълнително да обсъждат къде да се играе нашият спектакъл. Дали не е трябвало и не е имало възможност, ако те категорично са заявили, че в Ателие 212 е невъзможно да се играе такъв спектакъл, защото вие всички знаете, че това е малка сцена, на която този спектакъл специално не може да бъде изигран. Дали не е имало друга възможност - разбира се ние сме гости, ние сме поканени, може би това е невъзможно - в по-голям техен театър, по-голяма тяхна зала да бъде изигран "Опит за летене".

А за това, че ние нямаме тренинг в големи футболни състезания показва това, че в първия спектакъл, особено това почна при едно огромно стъписване. Изигра роля и сцената. Но от друга страна, явно, че ние нямаме достатъчно самочувствие като един театрален състав с големи възможности, отиваме и играем така, както да кажем самочувствието беше вече във Виена. Значи още при този първи контакт се оказа, че това самочувствие в нужната степен не го притежавахме.

Аз искам да кажа, че посещението беше богато отразено в българската преса. Но да кажем ние допуснахме една слабост специално литературното бюро и в мое лице особено, че да кажем тогава не се сетихме да извикаме телевизията, един екип на телевизията да бъде с нас в Белград и да го отрази така, както отрази гостуването ни във Виена.

Що се отнася до бъдещите наши гостувания в подобни културни центрове, трябва да си извлечем извод във връзка с посещението на публиката, какво ние можем да направим все пак, за да не бъдат 600, ако залата побира 800, 1000 души, какво можем да направим като държава, като ръководство на театъра и т.н. със съдействието на другите държавни органи все пак за да осигурим съвсем пълна зала. Вероятно има начини при една предварителна работа - пропагандна или каквато ще да е организаторска, няколко месеца наред преди, предварително, да осигурим една пълна зала. Тука също трябва да помислим,

Оказа се, че ето ние останахме така да се каже неподготвени.

Изводите би трябвало да бъдат такива. Те в същност бяха подсказани - че проведените контакти са крайно необходими за българския театър. Разбира се ние изнасяме идеи, защитаваме престижа на социалистическия театър, но вероятно и самите ние се обогатяваме. Обогатяваме се чрез личните си контакти, чрез сблъсъка си с други културни ценности, ако щете архитектура, музеи, паметници. Това е вече обогатяване на вътрешния свят на театралата, а това никак не е малко, що се отнася до бъдещите му проекти за творческа дейност.

И пак ще наблегна на оня въпрос, с който в същност почнах - за това, че за нашата социалистическа култура театърът е особено важен да бъде изнасян, както е важно литературата да

бъде изнасяна. Литературата спада към трайните ценности. Тя остава като книжно тяло в чуждата култура. Но по същия начин пък театърът внушава действено идеи. Те може да не приемат сега "Деца на слънцето". Могат да кажат "това е лошо". Това е лошо, но ние им изиграхме една революция. Това нещо тези 500 души са го видели. В друг свой спектакъл сигурно могат да го видят само в някоя агитгрупа младежка да кажем. Но общо взето на сцената на Бург театър - най-реномирания им буржоазен театър да им изиграем една революция общо взето това сигурно не са го виждали от доста години. Това нещо ние го направихме.

Ето това е износ на идеи.

Разбира се аз не подценявам другите изкуства, но да кажем една "Кармен", ако се представи, разбира се всичко хубаво, но тука става въпрос за конкретно участие в идеологическата борба. Затова и тука отзивите са положителни, остри, полемични затова те са проблемни преди всичко отзиви. Проблемни отзиви! Те полемизират със своята публика, полемизирайки с нас й внушават идеи. Но те също знаят, че ние нещо друго сме защитавали. Това също е важно да се отбележи.

Разбива се една бариера от предубеждения. Аз ви казвам какви предубеждения. Нелепи предубеждения имат към нашата страна. Първо вие знаете, че за "Деца на слънцето" предния ден имаше 150 билети продадени. 600 билети се продадоха само за един ден. Защо? Защото видяха междувпрочем и "Опит за летене". Те разбраха, че ние не сме Пакистан така да се каже, че България има театър. За това се заговори. За да може за няколко часа да се продадат толкова билети, това показва, че вече имат някакъв респект от нас.

Но за това, че борбата е сложна подсказва да кажем, че след нас гостува театър на Словения с една антибългарска шие-

са - "Освобождението на Скопие", в която хитлеристът е показан като пацифист, хуманист, страдащ човеколюбец, а ние сме показани като главорези.

Виждале, че битката е завързана. Тя продължава и след нас. И мен много ми е интересно междувпрочем какви пък ще бъдат отзивите за "Освобождението на Скопие", която е тенденциозна слаба пиеса.

Въпрос, който вероятно ние трябва да го обсъждаме в нашите среди и художественият съвет също трябва да го обсъжда, е за това - нужно ли е да изготвяме спектакли за износ. На този въпрос аз лично категоричен отговор не мога да дам. Но има ли някакви спектакли, които предварително да знаем, че ги готвим за определени райони на света.

В каква степен акцентът трябва да бъде поставен върху националната ни драматургия, върху българската съвременна драматургия? 100 % ли? Колко? Как? Каква да бъде структурата на спектаклите, с които ние гостуваме? Как да бъдат разпределени?

Ето върху тези въпроси ние все още недостатъчно вероятно сме мислили.

Ние трябва особено да подобрим пропагандата, предварителната, у нас и в чужбина. Вероятно е необходимо да изготвим една луксозна история на Националния театър, някакви луксозни листовки с портрети на актьорите в Националния театър - издания които ще пропагандират въобще драматургията на социалистическа България и т.н. Т.е. това нещр ние да го пласираме между литературните кръгове на съответната страна.

Нашето гостуване показва, че ние сме в състояние да влизаме в състезание с високо развити култури на Европа и че в това състезание ние не губим, че ние респектираме.

Разбира се редица от забележките са и основателни. Това показва, че при една трезва оценка ние трябва да видим пък къде нещата не са успели. Вероятно някъде едно новаторство не е подплатено с достатъчен професионализъм, а някъде пък може би един професионализъм затъва в традицията, в рутината, затъва в изразните средства, които вече са достатъчно експлоатирани, познати за европейската общественост. Сигурно има и такива проблеми, върху които ние трябва да помислим. Т.е. как по-успешно да съчетаваме традицията - и това е основният въпрос - с новаторството.

Последното ми изречение е за това - че посещението на Националния академичен театър в тези две страни е един много сериозен, ярък успех за българската театрална съвременна култура, един успех, който трябва да има продължение, успех, за който трябва да се работи и в бъдеще.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Кой иска да се изкаже?

КРИ АНГЕЛОВ: Кой от актьорите се споменават във вестника?

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Почти всички актьори се споменават.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Във Фолксшпие, ако ви интересува, споменават: актьорите с голямо удоволствие спомагат във фабулата, особено Георги Мамалев като Сомалката и Велко Кънев като Матей Нещото с начина си на игра, Кирил Кавадарков като Хаджи Аврам и Любомир Кабакчиев като Даскал Киро се открояват силно сред добре сработения ансамбъл.

В Курир: Особено впечатляващи са изпълненията на Любомир Кабакчиев като нравоучителен даскал, Сава Хашъмов като вярващ в митове билкар и Кирил Кавадарков като по знаващ библията хаджия, който за съжаление още не е за служил държавното отличие.

/Смях/

По тоя повод, че там цитират званието на всеки.

След изцяло превъзходния ансамбъл особено се открояваха Николай Николаев като романтичен младоженец, Кирил Кавадарков като мъдър човек, Антон Радичев като уплашен неудачник, Велко Кънев като темпераментен смешник, Георги Мамалев като припрян фукльо, Любомир Кабакчиев като превъзхождащ ги даскал и Виолета Бахчеванова като пълнокръвна селянка. /Смях/

Това са, където се говори конкретно за актьорите. Иначе общи оценки има много положителни.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Има ли по тази точка желаещи да се изкажат? Васил Стойчев.

ИЗКАЗВАНИЯ

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Аз първо да благодаря на др. Чавдар Добрев за тази информация, която е много нужна за всички нас, необходима, още повече необходима и за другарите, които присъствуват като представители на районния и градския комитет на партията. Тя е точна, вярна и по-добре и не би могло да се предаде това, което се случи във Виена и за което чухме и в Югославия. Една оценка не само върху конкретни факти, които биха могли да се четат и да се тълкуват по различно, но той ги тълкува точно от наши идейни позиции, така както ние би трябвало да възприемем тази критика. Не само откъм идейно-политическата страна на критиката, но и от художествено-творческите проблеми, които се поставят в тези критики.

За всички неща, които той отбеляза и преди не само като отзивите от там, а като нашата подготовка за тези турнета, аз мисля, че ние не бихме могли да се виним толкова в грешки, защото

то ние досега не сме имали такива проблеми, не сме гостували в такива страни. Нашите гостувания досега в страните от социалистическия лагер, с изключение на Унгария, не знам защо и Чавдар Добрев спомена тъкмо Унгария и за мен е много странно. Той понеже знае унгарски, да се надяваме, че сега вече ще се поправи тази грешка, че ние досега единствената страна, която не сме посетили, това е Унгария, в която националният театър не е гостувал и не сме имали никакви контакти. Необяснимо ми е защо.

Но турнетата в тези страни досега винаги са били от по-друг характер. Ние там първо сме отивали с пълния си състав. Никога не сме имали такива проблеми. У нас като че ли ние си погълнахме повече от времето за подготовката на това турне в определянето на състава и бройката на хората и то как можем да отидем и да си свършим работата с половината от хората, които досега са пътували във всяка друга страна и то с две пиеси.

От друга страна, аз си мисля, че наистина никакви грешки може да са допуснати. То не е само от страна на нашия театър а може би от културните ни центрове в страните, които посетихме, посолствата. По израза на др. Филипов тука, когато казваше, че всеки футболен отбор, отивайки да гостува във всяка от тези страни, изпраща, има някакво футболно разузнаване, за да разбере страните как са, какво са, а ние такова театрално разузнаване като че ли за тези страни, с какво бихме направили добро впечатление, кое би се оценило, кое не, с какво биха ни провокирали, с какво не - такива неща не бяхме подпомогнати от съответните културни служби в чужбина, в посолствата, а пък и ние няхаме много възможности за такова нещо.

Мисля, че събр така може да се изкаже нашата благодарност на обществените организации за поддържането на тази традиция, на тези срещи, които си правим с ръководството на театъра

и този обществен актив на театъра, които са много важни и са много необходими за целия състав на театъра. Това е една информация пълна, изчерпателна, точна и конкретна във връзка с работата ни по предстоящия сезон.

Информацията, която ще чуем от др. Фучеджиев, директора на театъра, за предстоящата работа на театъра, също е в тази връзка.

Така че аз и изказвам още веднъж задоволството си от това, че ние продължаваме тези срещи на обществения актив на театъра с ръководството на театъра и по мое лично убеждение те от ден на ден стават все по-сериозни и по-задълбочени, за да се стигне именно до тази среща, на която според мен на такова високо ниво, каквото беше - според мен цял доклад, като се напише стенограмата, това ще бъде един доклад, изнесен от др. Чавдар Добрев, за което му благодаря.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Няма да повтарям тези думи, казани преди малко - че за първи път от всичките турнета, които сме правили, ние си правим преглед на работата и мисля, че това е много сериозно нещо, може би защото и работата ни в тези турнета напоследък беше също сериозна.

Но аз искам все пак да направя една малка критика по отношение на първия спектакъл. Имам чувството, че не се дооцени моментът, че ние отиваме на сцена на Бургтеатър и че се позволи една картина като трета картина в "Опит за летене" да се пусне без репетиция с двама изпълнители. Преди всичко можеше да се пусне точно с толкова, с колкото играем всичките жени да играеха. Щяхме да си имаме същите осем жени, които играеха и на тази сцена. Преди всичко само две от тях бяха играли, другите две не знаеха къде да се движат. В 7 без пет, от 6 часа дойдохме на репетиция, обърна се внимание повече на телевизионни снимки

и т.н.

Но да си позволи човек такова нещо аз бях толкова зле и разстроена от факта, че не знам даже как играхме. Струва ми се, че такова нещо не може да се допуска не само за Бургтеатър, а изобщо за турне - такъв компромис. Да не знаем къде ще застанем нито едната, нито другата актриса и аз да трябва с края на окото не да си гледам ролята, ами да следя кой къде се движи зад мен. Какво беше това?!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: За това е виновен режисьорът.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Да. Аз не знам просто. В 7 без пет минути съм се молила: а бе дайте ни три минути бе!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Режисьорът знаеше много добре за тези двете.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Ама това е нещо невероятно!

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: От тука го знаеше.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Даже там, там е определена репетиция в 5 и 30. Всички ние идваме в 5 и 30. Репетиция няма до 7! И така ни пуснаха! Е не може! Компромисът си е компромис, за съжаление.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Просто бих искала за хубавите неща да не говоря. За тях се говори достатъчно и то напълно изчерпателно.

Бих искала да обърна внимание за слабостите, които се допуснаха във виенското турне. Аз не знам кому се дължат тези слабости. Просто само задавам въпрос защо се допуснаха тези неща?

Първо - за рекламата. Попитаха ме хора защо в цяла Виена нямаше един афиш освен малките зелени афишчета, които видях само в посолството и пред театъра. В цяла Виена, която многократно обиколих, нямаше въобще нито един афиш. След като знам,

че тук бяха приготвени просто топове афиши на немски език, защото нямаше? На кого се дължи това? Дали там на културната служба или другаде е вината.

Второ, искам да попитам, дано вече това да не се повтаря, да не се играе в деня, в който колективът пътува. Макар че аз не съм пътувала, но видях, че е тежко за колегите това. Слизат от самолета, техническият персонал трябва да се яви в театъра на репетиция, режисьорът цял ден репетира сам с осветлението и за да се спестят няколко часа там колективът да почине, след обед вече отидоха актьорите на репетиция.

Това според мен не би трябвало да се повтаря, защото се отразява на художественото качество. Вече на другия ден положението беше по-добро, защото актьорите просто се оксиптиха в една съвсем друга, нова, непозната обстановка.

Третото нещо. Да попитам защо беше допуснат колективът на Националния театър да бъде в такъв хотел настанен. Не случайно говоря това, защото почти нямаше мой познат в Австрия, даже и от посолството, да не попита как е било допуснато в такъв хотел с ниска репутация да бъде допуснат колективът на театъра.

Преди това е гостувала операта и са говорили, че са били настанени при виенските проститутки, а пък ние при... да не казвам точната дума къде бяхме настанени.

Да не говорим за това, че на първия етаж имаше ремонт, тропаше се, чукаше се и това също пречеше на хората да почиват.

Освен за хотела също за това, че преди първото представление просто не се намери никой, който да mine да пожелае отново добър час на колектива.

ПРЕДС. ДИКО БУЧЕДЖИЕВ: Това вече директорът забрави.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Поне някакво цветенце! Нямаше цветя нито

от посолството, освен една малка кошничка видяхме накрая на спектакъла.

Аз говоря не за цветя. Ние винаги сме получавали. Говоря за един стимул. Аз просто видях младите колеги свряни в една малка стаячка преди първия спектакъл. Просто изправени пред неочакваността, не знаеха... Просто една малка, една топла дума им трябваше, за да се впуснат в едно сериозно сражение.

Мисля, че просто имаше пропуски.

А, и последното, на което също искам да обърна внимание. Колективът очакваше една разходка из Виена, просто един автобус, който можеше там в последните няколко часа да направи една разходка. Някои от актьорите сме имали възможност да видим Виена, но има хора, които едва ли втори път ще отидат. Всяка група, която пътува на разходка по Дунава, има тази възможност с човек да видят големите ценности и културни паметници, а ние творците на България не можахме да се запознаем. Просто всеки самосиндикално каквото можеше около хотела да види, това видя.

Мисля, че това са неща, които могат да се избегнат при едно ново турне. Да се има това пред вид.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Да прибавя само един въпрос към тези. Мен повече ме вълнува фактът, че тези три дни в нашите ежедневници не е имало нито дума, че Националният академичен театър се намира във Виена. И на мене ми се струва, че пък за това нещо би трябвало нашият театър да поиска отговорност.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ: Другарю директор, въпросният хотел е хотел, в който Бургтеатър обичайно настанява своите гости. Не само това. Люблинският театър беше настанен в същия хотел, преди нас. Освен това това беше един евтин хотел, който позволи гастрола на театъра във Виена.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Аз ви говоря за мнението на...

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: То не е вярно, Ванча. /Оживление, шум/

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ: Освен това искам да отбележа, че техническият състав, който беше много намален там и който, както и в Белград, трябваше да играе в две сцени, които не бяха специално оборудвани така, както нашата сцена за провеждането на един спектакъл като "Опит за летене", можа да позволи все пак технически по-благоприятно да се развие спектакълът.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: За три неща искам да отговоря на Ванча, понеже имам контакти и с хората от посолството, и съм запознат с нещата:

За хотела др. Панков обясни. Не е вярно, че хотелът е от такава категория.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Точно хората от посолството попитаха как е възможно настаняването в този хотел.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Не. Самият хотел струва, ако някой е обърнал внимание, такава е сумата за нощуването там, каквато ние не бихме могли тука да платим на гостуващите виенчани у нас. На тях бяха отпуснати по 10 или 20 лева тука наши пари, а на нас там - по 300 шилинга на ден.

Плюс това ние бяхме гости 56 души от театъра за разлика от това, че те бяха 20 души.

Ако ние приемехме и това, че не трябва да играем в деня на пътуването, това значеше изобщо нашето турне да не се осъществи. Ние затова преминахме към наемането на чартърен самолет, за да можем да пътуваме и да спестим една нощувка, която ни даваше възможност да покажем нашите два спектакъла.

При друг случай, когато ние мислим за такива турнета да бъдем...

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Точно това имам пред вид.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Да, когато се мисли, трябва да се съоб-

рази с това. Но в случая не бива да се хвърля никаква вина върху когото и да било, защото ако не се осъществеше така турнето, то въобще не можеше да се осъществи. Ние молахме да ни се разреши от страна на Бургтеатър да се приеме тази наша голяма бройка и това беше своего рода изнудване от нас и много голям жест на тях на гостоприемство, за да ни приемат. Това е един театър, който не е на такива догации, на каквито сме ние, за да поеме такива огромни разходи, каквито му струваше гостуването на нашия колектив.

За деня на пътуването вече отговорих.

За осигуряване на автобус мога да ти гарантирам, Ванча, аз съм бил на всички турнета на театъра и съм носил кинокамера, когато са били осигурявани и сме били по седем дни в един град - Лайпциг, Берлин, Братислава, където искаш, Ленинград, Москва, където е имало по два автобуса, които са чакали нашия театър, цялата ни група, аз съм тръгвал с един автобус с пет-шест души от техническия персонал без нито един актьор да обикаляме града. Това е било във всичките наши турнета досега, където сме гостували. Така че мисля, че ако тука имаше автобус за Виена, никой нямаше да дойде третия последен ден.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Има ли други? Няма.

Приключваме.

За БИТЕФ. За БИТЕФ ние получихме покана с определена бройка с колко хора трябва да участвуваме, след като беше гледа на пиесата. Публиката, която присъствува на двата спектакъла, беше достатъчна, нормална и много добре посрещна нашите представления.

Оценката, която имаме от публиката, беше много добра.

Статиите, които излязоха, докато бяхме там, също бяха добри с изключение на хърватския "Виечник". В обсъждането, което се прави, кръглата маса, не беше повдигнат никакъв въпрос нито за "Билина платно белеше", нито за обръщението към сърби, гърци и турци, че ги нямаю македонците.

Фестивалът беше изобщо уважаван от драматургията на Радичков. Направени бяха редица забележки по режисурата, което каза тука Чавдар Добрев, за което има значение и тяхното отношение към социалистическия реализъм, който те смятат за наша официална идеология в областта на изкуството. От там произхождат забележките за "дребнавия" реализъм.

Това, което в същност се разви, беше след като ние се върнахме тука, и то стана на основата на тази статия на хърватския "Виечник" и също така на недомлъвката в статията във вестник "Борба", където беше казано, че ние не сме спазили законит на гостоприемството. И след това вече се писа абсолютно от политическа гледна точка.

Разбира се ние сме си сами виновни за много неща, защото когато поискахме тука от радио София музиката на "Билина платно белеше", на нас първия път ни отка заха, защото тя била забранена за изпълнение, което значи, че тука в радиото някой смята тази песен за македонска и за да не дразним македонците, тя е забранена за изпълнение. Трябваше втори път да я поискаме с известна заплаха, за да ни я дадат.

Разбира се цялата тази история е глупост, но тя не можеше да се размине. Ние не сме го правили това нарочно. Напротив, разговорът, който ние имахме с Йордан Радичков за тази ритуална сцена на беленето на платната, беше свързан изключително с тази музика, защото имаше друго нещо, свързано с Дунава, но то не

ставаше, и по начало тази беше музиката, за която ние говорихме.

Колкото за това, че се поздравяват сърби, румънци, гърци и турци, а не се поздравяват македонци, това са абсолютни глупости, с които ние изобщо не можем да се занимаваме, защото и времето, към което има едно отнасяне на тази история, това е Втората световна война, когато Социалистическа република Македония изобщо не е съществувала и не е ставало въпрос за нея.

За съжаление обаче без ние да имаме вина и влизайки в една история, която е безизходна за нас и за Югославия, след като по такъв начин са поставени нещата, това доведе до една криза, която може да има неприятни последици в културните отношения, те да проявяват една по-голяма селективност при културните връзки, т.е. какво могат да приемат и какво не трябва да приемат.

Ние с Югославския драматичен театър имаме там разговор и се разбрахме, че ние ще получим от тях писмо с конкретни предложения. Те ратуваха по това време, преди да се развихри още тази кампания, за едно разширяване на нашето сътрудничество и ние се договорихме горе-долу конкретно, че идущата година през март месец ние трябва да гостуваме там.

Сега при новата обстановка не знам как ще се развият нещата. Но мисля, че те също ще проявят трезвост, защото на тях също им е ясно, че нашите отношения в тази сфера влизат в една малко задънена обстановка и поради това ние ще трябва да търсим изход. Перспективата изобщо не е добра и то за дълго време. И поради това ние все пак трябва да търсим някакви начини в тази безперспективна ситуация да поддържаме едни нормални културни контакти и да ги развиваме и разширяваме. Друг изход няма в тази работа, независимо от всичките караници.

Така че ние за БИТЕФ в театралната сфера нямаме основание за никакви тревоги. Там всичко мина много добре. Нещата бяха вече от друг характер, в политическата сфера. Но това, както казах, е една безизходна история. Тя е свързана с нашата история, със съвременното състояние на нещата, когато Социалистическа република Македония трябва да прави своя история, език и т.н. на гърба на нашия народ, на гърба на нашата история, ние това нещо не можем да го приемем и заради това нещата са в такава състояние.

На много сериозна критика бяха подложени селекционерите и може би те ще си понесат известни санкции за това. Искам тук да уведомя, че ние сме поканили Мира Трайлович, която е директор на фестивала, до края на годината да посети България, и Йован Чирлов - селекционера и художествен ръководител - идващата година в началото на годината да посети България и се договорихме там с тях театър Ателие 212 да установи тук контакт с театър София. Те са сродни.

За това е направена съответната докладна записка в Комитета за култура.

Сега за Австрия. Другари, трябва да бъдем доволни. Това е първото наше излизане на нашия театър в една западна страна. Австрия е една много специфична страна. Тя е една страна с различен от нашия обществен строй. Там управлява социалдемократията. Открай време Австрия е известна, даже и техните работнически партии, с отклоненията си от марксизма, така наречения австрийски марксизъм. И това, което излезе в техния печат, с всичките му критични бележки е едно голямо положително явление. В австрийския печат се вдигна голям шум за гостуването на нашия театър.

А това, че те не могат да приемат "Деца на слънцето", те не могат да приемат тази интерпретация, която е така да се

каже фарсова на всички герои в "Деца на слънцето" с изключение на Лиза. А за тях това нещо е непремливо. И те застават на една позиция, че ние окарикатуряваме така Горки, а пък те са истинските интерпретатори. Но това са глупости. Това техният интерес им диктува. От тази гледна точка е тяхната критика по се касае до интерпретацията.

Те имат забележки по други аспекти на режисурата, имат забележки по отношение на актьорската игра и т.н. Това са нормални неща за един гастрол, в който за първи път пред техните очи попада един театър. Същото нещо беше и с БИТЕФ. Когато ние за първи път отиваме във Виена и никой не ни знае като театър, не може да се надяваме, че народът ще се крене да ни гледа.

Ние можем да бъдем доволни, че така се представихме достойно и това, което беше написано в печата, беше в 80 % с една доброжелателност, резултат на това, което ние показахме в театъра.

Разбира се, когато тука говорим за представянето на нашия театър в чужбина, ние при всички случаи трябва да имаме предвид къде и с какво ще ходим. Това е неизбежно. Защото нещата, които се харесват в България, в една друга страна може да не се харесат.

Първостепенен е също така въпросът за съвременния театър. Това, което ние трябва да показваме в една Австрия и в една Югославия и където и да е другаде, трябва да бъде един съвременен театър. Ние от тези неща не можем да бягаме и да стоим на една позиция - че това, което е нашето, това е хубавото! Тази позиция не е върна.

И очевидно при тези гастроли ние трябва да правим неща, с които знаем, че ще се представим добре. Не става въпрос да се нагаждаме към дадена ситуация, а става въпрос да представяме

един съвременен театър там, където отидем. Това е положението. И няма защо да си правим илюзии и да стоим на позицията, че ние сме си такива, а вие сте си такива. Това не е позиция.

Фактът, че австрийците бяха доволни от нашето представление е и позицията на техния директор на Бургтеатър, на ръководството, които изявиха желание ние да продължим тези връзки. Той ще посети България през месец януари идущата година и те изявиха желание през есента на 1980 година Бургтеатър да гостува тука, което значи, че и ние през 1981 година трябва да гостуваме във Виена.

Пропагандата е един основен наш недостатък и вината за това е на литературното бюро.

Първо, тези материали, които се готвиха, не отидоха навреме в Австрия, въпреки че можеха да отидат.

Второ, никой не се сети от Виена, понеже там няма специален кореспондент на БТА, да изпрати една кореспонденция. Да вземе Чавдар Добрев или Антония Каракостова телефона и да продиктува тука на някого една кореспонденция. Ние взехме двама души журналисти театрални, критици, не журналисти. За „Работническо дело“ кой не осигури документите? Доков, защо на Марковски не станаха документите?

МИРЧО ДОКОВ: Аз въобще не зная.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: На Марковски не бяха направени документите - журналиста от „Работническо дело“.

Георги Найденов - главният редактор на „Народна култура“, поради своята амбициозна дребнявост не пусна Георги Саев, защото искаше и решил да прати някакъв друг човек. И не сме ние, които ще определяме кой ще отива от „Народна култура“!

Затова тези двама души не дойдоха. Но независимо от това, даже и да бяха дошли те, нямаше кореспондент на БТА и затова

нашите хора трябваше да вземат мерки още като отидохме, като мина преskonференцията, да продиктуват по телефона една информация. След това за първото представление, за второто представление и работите да вървят нормално. Никой не се сети за това нещо! И с пропагандата никой не се занимава.

И с тези рекламни работи тука! Всичко в последния момент И аз трябва да се занимавам с всичките тези работи.

Така че от там иде това - защо не излязо в печата. За операта "Аида" Работническо дело и всички други вестници непрекъснато пишат, а това, което ние правим, изобщо не излиза на бял свят. Защо не излиза на бял свят? За това, защото ние не си знаем работата.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Няма вестник, в който да не излезе.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Кога? По време на гостуването никой. Никой не знае, че театърът заминава за Виена, никъде не е съобщено, няма пет реда. Не са необходими повече. Пет реда, че снощи беше изнесен в Бургтеатър "Опит за летене", другата вечер беше изнесено "Деца на слънцето". Недейте сега така. Тука да не се оправдаваме, защото аудиторията е широка.

За тези неща трябва да се мисли много сериозно. Не става въпрос тука да си правим реклама. Нещата, които казахме тук, не са от рекламен характер. Отчетохме всички недостатъци и слабости. Става въпрос да отразяваме правилно акциите, които в определен момент провежда един национален институт, какъвто е този театър. И не бива заради нашата немарливост работите да остават ей така в сянка.

Смятам, че с отиването на БИТЕФ и във Виена в Бургтеатър нашият театър регистрира един сериозен успех с всичките бележки, с всичките недостатъци, които има. И очевидно ние трябва да вземем много сериозни мерки за продължаване на тази линия

за показване на международното поприще така да се каже. В това няма никакво съмнение. За да излезем от тази наша вътрешна затвореност, защото когато трябва да се покажеш някъде, малко ще се огледаш по-добре, задължен си, отколкото когато се показваш на собствена сцена. Това също има значение. И ние ще трябва да вземем много сериозни мерки в това отношение.

Смятам, че имаме пълно основание на това разширено съвещание да отчетем като успешен гастрола на театъра в БИТЕФ и във Виена. Ако не беше така, в Югославия щяхме да бъдем изядени за театрални недостатъци, което не можах да направят, и във Виена също щяхме да получим много по-остри критики от това, което беше казано.

Можем да бъдем доволни. Искам да ви информирам, че аз изпращам една информация и пълен буквален превод на всички статии в Централния комитет на партията и в Комитета за култура, което дава основание за една обективна оценка на работата.

Приключваме по този въпрос.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Имам една молба за бъдещите ни гастроли.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Какво ще дискутираме сега?

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Няма да дискутираме. Просто една молба за бъдещото формиране на различните звена в театъра. Договорите се сключват много по-рано за предстоящите гастроли. Тези договори просто да попадат съвременно в съответните служби, за да може да се координира работата, защото иначе ще правим пропуски. Това е едното.

И второто. Когато се пътува в чужбина, да се предвижда някаква минимална сума за купуване на пресата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Това е най-лесната работа.

Тези апели, които ги отправяш, те са към самите вас -

към литературното бюро.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Не е правилно...

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Моля ти се! Недей сега!

Другари, по

ВТОРА ТОЧКА

от дневния ред искам тука да поставя един въпрос, който е свързан със стари възжелания на театъра - въпроса за филиала на театъра. Предполагам, че ви е известно, че преди няколко години, може би 1976 година, има една идея в Димитровски район да се строи филиал на театъра, за което са направени навремето някои идейни проекти. След това обаче въпросът беше приключен и повече по него не стана дума. И се оказа, че там е дадено предпочитание в Димитровски район да се строи на това място, за което става въпрос, младежки център с младежки театър, нещо от този род.

Преди известно време мен ме пита др. Живков на едно представление как стои този въпрос и аз не можах да му отговоря. Казах му само, че ми е известно, че идеята е трансформирана и там трябва да се строи младежки център, от което той беше много озадачен. Каза: как така?!

И аз сега се обадих в Комитета за култура, проверих и ми казаха, че наистина има такова нещо, в обединението е направено предложение там да се строи младежки дом с младежки театър. Това нищо не означава разбира се, защото нашият театър има абсолютно належаща нужда от един филиал и така, както е поставен ~~на~~ по начало въпросът, смятам, че ние имаме всички основания да защитим тази начална идея.

Но това нещо не може да се ~~построй~~ по-рано от 1981 година. Едва тогава е възможно да се предвидят някакви капитало-

вложения.

От друга страна, има достатъчно време при положително решаване на въпроса да се подготвят идейни проекти.

Ние трябва да потърсим някакво временно решаване на този въпрос и съществува такава възможност с читалище „Раковски“ в Димитровски район. То беше гледано от проф. Филипов, от нас Мирчо Дюков също го познава. Панков, ти познаваш ли го?

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ: Да.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Панков също го познава. Читалище „Раковски“ дава възможност на него да се правят постановки и да се играе. Разбира се, ^{къ} както тука на сцената на Народния театър, а при едни по-други мащаби и по-други възможности.

Аз поставям този въпрос, защото той е доста комплициран. Да не говорим, че въпросът да ни се даде на нас още не е решен, но ние можем да поискаме да ни се даде и това е напълно възможно. Но въпросът е малко сложен и аз искам да кажа тука в какво се състои тази сложност.

Първо, това е един доста отдалечен от центъра район, което има значение за режисьорите, за актьорите, за публиката. Там живее многобройно население, това е един многолюден район, който вероятно ще има своята публика, но също така имат първостепенно значение факторите транспорт, отиването до там, районът около самото читалище „Раковски“. И понеже това е въпрос на една организация нелека и въпрос, който засяга всички хора в театъра аз затова искам да го поставя тука, защото ние пожем да предявим претенция това читалище „Раковски“ да ни се предостави за филиал. Ако това стане, ние ще имаме възможност да играем на него докато се построи специална сграда за филиал на театъра.

Освен това предполагам, че фактът, че това читалище ще стане филиал на Народния театър, ще има голямо значение за съз-

даването на един културен център в един от периферните райони на столицата. Това е също така важно за това, защото ви е известно, че читалищата живеят един много анемичен живот с половинчати културни прояви - нещо, което в никакъв случай не може да се сравнява с един филиал на нашия театър.

Така че това е другата страна на работата.

Аз моля съвсем накратко, без много обсъждания да вземете отношение към въпроса, а след това ще бъде обмислено детайлно какво да се предприеме в тази насока.

Имате думата. Гайтаников.

ИЗКАЗВАНИЯ

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ: Аз просто исках да изкажа моето мнение, че този район специално на читалището е крайно неподходящ. Това е просто един цигански квартал и едва ли нашето присъствие там ще допринесе за културното издигане на този район. Напротив това ще снижи нашата работа, нашата продукция.

За да ме разберете правилно, искам да апелирам. То може да бъде пак в покрайнините на София, ако щете нека да бъде в Младост или пък да бъде в Люлин, като говорим за покрайнини..

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ Кажете конкретно. Аз не говоря за Младост или за Люлин. Аз говоря за Дмитровски район за читалище Раковски.

СЛАВКА СЛАВОВА: В Княжево да бъде.

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ: В Княжево да бъде в киното. Не би ли могло, другарю Фучеджиев, докато се построи такава специална сграда за филиал, не би ли могло да се използва студентският дом, който е една великолепна сграда. Само преди десетина-петнайсет години там е играл Военният театър, преди да отиде на

Раковска.

Според мене с едно такова по-сериозно подхождане към въпроса би могло да се защити тази идея по-авторитетно. Така мисля аз. Да бъде истински театър.

ГЕОРГИ РАДАНОВ: Аз съм играл доста представления в този салон, за който става въпрос, в зала Раковски в читалище Раковски. Това е един салон, в който биха могли да се правят театрални представления. Нашият театър има опита, ходили сме на няколко пъти там, може би към пет или шест пъти сме ходили там да гостуваме. Проблемът винаги е бил за зрителя. Ние никога не сме играли там при пълен салон. Просто сме чакали до последния момент и сме играли. Това може да се провери.

Смятам, че тази зала, която съществува, тя е неизползвана сега. Там има само кино и никакви други мероприятия не се правят. Ако отиде Народният театър, належаща е наистина нуждата за филиал, обаче ако се отиде там, смятам, че Гого е много прав - ще падне някакси качеството и престижът на Националния академичен театър, ако играе там.

В студентския дом би могло да се направи всичко възможно, това е зала, в която сме играли, може да се използва, това е театър. И не биха отказали ми се струва. Там са играли 50-60 души.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Там не е ли кино?

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Това е кино и се играят по два филма и въпреки това не се пълни. По два филма се играят на седмица и независимо от това пак няма хора.

МИРЧО ДОКОВ: Той няма център, далеч^е от превозни средства и винаги, когато театърът гостува, винаги липсва публика.

Аз смятам, че има друг театър в София, на който сцената е по-добра. Това е читалище "Валентин Андреев", който предоста-

вя по-добри възможности.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Коя от нашите постановки могат да се играят там?

МИРЧО ДОКОВ: Тя е прилична сцена, на хубаво място, трамвай, автобуси минават там.

Студентският дом е хубав също, но не го дават.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Никой нищо не дава в България. Това е известно.

МИРЧО ДОКОВ: Един много хубав салон има във Военната академия.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Няма да ни го дадат.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Ако е възможно да дадат студентски дом, това е най-хубаво.

СЛАВКА СЛАВОВА: Добре де, ще създадем филиал, но кой ще играе там? Ние сега две сцени не можем да обслужим всяка вечер, а какво ще стане с трета сцена! Ние и сега не можем да направим това. Ние много повече репетираме долу пиесите, отколкото да ги играем. Просто това ми е въпросът.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ти смяташ, че нямаме нужда от филиал.

СЛАВКА СЛАВОВА: Ами при това положение как ще го обслужите ваме този филиал?! Ние долу не можем да играем.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ние ще намерим начин.

СЛАВКА СЛАВОВА: Ами хайде да си организираме долу камерна сцена. Тогава да не играем на три месеца примерно едно представление.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Това е въпрос на организация.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: В театъра има 40 мъже и 40 жени. За три театъра има състав.

СЛАВКА СЛАВОВА: Ние имаме за много повече театри, но...

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ама вижте какво, тогава, другари няма да ми говорите на събрания, че няма къде да играем, няма какво да играем! И че трябва филиал. Моля ви се! Аз сега тука поставям този въпрос, а ти, Славке, излизаш контра за това, че кой ще играе!

СЛАВКА СЛАВОВА: А, контра! Напротив.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Значи не е въпрос дали да има или да няма филиал, а е въпрос на организация.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Да се разсъждава диспечерски при разпределението на пиесите.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Разбира се.

СЛАВКА СЛАВОВА: Не диспечерски, а режисьорски.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Вижте какво, когато стигнем до там, аз ще разделя трупата на три, няма да е на две сцени - на филиалска и академична, а ще я разделя на три и ще му кажа: любезни, от тази група избирай да правиш състав. Ти ще избираш от тази група, а ти от тази.

СЛАВКА СЛАВОВА: Така ако стане, привет!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ами ще стане, разбира се, няма да си играем на шикалки.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Отиването в Кърджали ни даде възможност да играем в Кърджали спектакъл.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Разбира се че ще стане. Режисьорът няма да избира от 80 души, а ще избира от 30 души. Това е.

СЛАВКА СЛАВОВА: Това е друг въпрос.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ами как. Има си хас да не намери толкова начин!

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Извинявайте, другари, но тогава едни ще бъдат филиалски, а другите не. За една пиеса ще бъдат тези 30, а другите...

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Не, другари, вижте какво. Актьорите няма да се делят на онези сцена и на тази. Енчо Халачев като трябва да прави разпределение на "Котката върху ламаринени покрив", ще избира артисти от 30 души, които аз ще му дам. Другите 50 няма да участвуват, върху тях няма да има достъп.

ГЕОРГИ РАДАНОВ: И Енчо Халачев ще се откаже от спектакъла.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Като ще се откаже, ще вземем друг режисьор, който ще прави. /Весело оживление/ Няма сме се събрали тука да работим.

ОБАЖДАТ СЕ: Само така.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Интересите са различни и трябва да търсим компромис.

СЛАВКА СЛАВОВА: Точно така е.

ЮРИ АНГЕЛОВ: Аз искам да попитам следното. Ако играем в такъв филиал, да не се получи така, че въпреки всички тези разпределения, защото така или иначе все нещо на стихия става, да не стане така, че актьори, които сега играят много тука, да играят и на двете места много.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Няма.

ЮРИ АНГЕЛОВ: И да остане пак тези, които не играят, да не играят пак. Тогавя не е нужен въобще филиал. /Веселост/

Аз също поддържам това мнение, че ние не запълваме тука достатъчно това, а искаме филиал.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Това е ясно защо не запълваме. Вижте, ако искате, аз няма да повдигам този въпрос.

ЮРИ АНГЕЛОВ: Защото би станала аномалия. Може би пак ще играят много тези, които много играят, и пак няма да играят тези, които сега не играят.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ако активът смята, че е излишно

да се повдига този въпрос, няма да го повдигам.

ЮРИ АНГЕЛОВ: Аз лично смятам, че е излишно.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Но аз се чудвам малко от това. Освен това искам да кажа тука на актива следното, че когато на събрание се водят дискусии за това да се правят двойни и тройни състави, когато аз вчера водих разговор с др. Азарян, той каза: да, аз ще направя двоен състав, но ще ми дадете едни колко си репетиции.

Т.е. вместо да се правят четири постановки, трябва да се правят три постановки, защото се правят двойни състави и става солта за брашно. Това искам също да ви го обясня, без тука да искам да кажа нещо лошо за режисьорите. Моментално възниква този въпрос и ние се намираме в една абсолютно задънена улица, за това, че едните искат едно, другите казват да, добре, обаче за двоен състав двойни репетиции. /Веселост/ Горедолу така излиза работата. Или единият състав няма да излезе.

Другари, тези неща трябва да ги отчитате и да не хвърляте всичките упреци върху директора. В края на краищата аз ще премина и на това, защото голяма част от актьорите непрекъснато "директорът такъв, директорът..." Извинявайте, но вчера, като седнах да разговарям с Крикор Азарян и той ми извади този аргумент. Каза: разбира се ще направя двоен състав актьори, но трябва двойни репетиции.

Какво да направим? Тогава неговата пиеса трябва да се репетира четири месеца, а нашият сезон е девет месеца. И другата четири месеца и за третата ще остане един месец. Това е положението.

СЛАВКА СЛАВОВА: По-неже аз исках да бъда много кратка и да не отнемам време, вие погрешно ме разбрахте. В никакъв случай аз не съм против един филиал. Аз съм с двете си ръце за

един филиал. И тогава ми се струва, ако вие проведете тази мярка да избират режисьорите от тези 30 души, няма да имаме нужда от тези два състава.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Няма да има разбира се.

СЛАВКА СЛАВОВА: Тогава всички ще играят, защото ще имам три сцени и няма да съществува проблемът за толкова много репетиции, но при условие, че играят всички. Само тогава може да се осъществи един филиал. Но да видим дали пак ще се съгласят режисьорите да играят всички, дали ще се съгласи даден режисьор от тези 20 души да избира, а да не избере от другите.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Не 20, те ще бъдат две групи по 40 души. 20 мъже и 20 жени.

СЛАВКА СЛАВОВА: И тогава може би ще се разреши и въпросът за дубльорствата, защото като не съм заета в тази пиеса и като получа в другата пиеса, аз няма да претендирам за тази пиеса.

ОБАЖДАТ СЕ: Никой няма такива желания.

СЛАВКА СЛАВОВА: Аме разбира се, никой няма желание да дублира, актьорите имат желание да играят. И ако те са задоволени, ако играят на три сцени, ето ви изведнъж разрешен въпросът за дубльорствата.

Това исках да кажа. Как ще съм против филиала?!

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Другари, аз бих помолил на тези наши събирания, когато се изразяваме в такива много важни моменти, когато трябва да кажем нашето мнение, нека преди да кажем "да" или "не" на нещо да се замисляме. Няма да забравя случая, когато се подготвяхме за Виена и се постави въпросът да заминем там и да се играе две вечери едно представление, както се предлагаше - "Опит за летене", и когато се предложи втора пиеса да отиде, макар че ще увеличим хората с няколко души, но по-добре

е да отидем и да представим две пиеси, по същия начин, така както е спонтанна реакцията сега, и тогава казахме: не, по-добре е да отиде една пиеса. Защото беше по-лесно. Нямаше да има много трудности, всичко се решаваше много лесно.

Сега ми се струва, че случаят е същият. Искам да ви припомня, че това не е само доброто пожелание на др. Фучелжиев, това е искането и на градския комитет на партията за разкриване на нови сцени на територията на София, защото залите на театрите, които съществуват и които функционират, са недостатъчни, има глад в публиката за театрални спектакли, има райони, където няма никакъв културен живот, и се създават големи центрове на нивото на големи провинциални градове, райони от по 30-40 хиляди души, където няма никакъв културен институт. Това е повикът на градския комитет на партията за разкриване на нови сцени-филиали. За нас това е добре дошло. Ние това го искаме също и за нас е жизнено важно и жизнено необходимо да имаме филиал, защото трупата ни е 80 човека, има вечери, когато се играе една пиеса, в която участвуват само 20 души, а 60-те са свободни, а не е възможно да се върже с камерната сцена и това е вече другият въпрос, който е въпрос на разпределение от режисьорите, съобразяване с това кои хора са заети в една пиеса, коя пиеса с коя може да се връзва, но това е чисто организационна работа, която трябва да се свърши, диспечерска.

Вярно е, че ние нямаме един актьор в театъра, който да не иска да играе. А фактът, че има доста голяма група от хора, които не играят, даже и след успешния ни опит, който направихме миналата година и включването в работата на три пиеси и двойни състави, и почти целият състав, с изключение на четири-пет души не влезе в работа едновременно, виждате, че не може на едната сцена и на камерната сцена да се поддържа непрекъснато такава

работа - да се правят двойни състави сполучливо и едновременно с това да се пускат три пиеси едновременно в работа.

Задължително е, друг е въпросът къде, как, да се организира и кое е най-доброто. Но мисля, че такъв повик "не ни е нужен филиал" за мене засега поне не е добро.

Трябва ни филиал, трябва ни трета сцена, жизнено необходима е за нашия състав, за нашия колектив. Въпросът е къде най-добре да се разкрие.

ЕДИН ОТ ПРИСЪСТВУВАЩИТЕ: Според мен, докато се разкрие новата сцена, прощавай, Васко, трябва да бъде на подходящо място временната сцена.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Да. Точно така е.

СЪЩИЯТ ОТ ПРИСЪСТВУВАЩИТЕ: Така стои въпросът. До колко разбрах всички данни, това беше и моето желание. А не става въпрос, че не желаят филиал.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Да, това е.

По въпроса за разделянето на трупата от къде ще се избира или как няма да се избира, мисля, че само тогава цялата трупа може да влезе в пълноценна работа. И тогава ние бихме могли да отговорим едновременно на многото въпроси, които стоят пред театъра: и да участвуват всички хора, да работят, да осигурим работа на хората, творчески да са удовлетворени, да има експерименти, да има повече работа, да има повече пиеси.

И най-важното - ние, щем-нешем, видяхте, че миналата година се свалиха три пиеси от репертоара, сега след като излязат три или четири пиеси, ако излязат и петте пиеси, които са набелязани до края на сезона, предполагам, че догодина трябва да се лишим от още три-четири спектакъла, които в момента се играят.

ЛИЛИ ПОПИВАНОВА: Да се върнем на въпроса за сцената.

Аз съм разбирасе, както каза Славка Славова, с две ръце за трета сцена, защото това ще даде възможност на целия състав да участва.

И поддържам мнението на Гайтаников, който каза за сцената на студентския дом. Не може ли да се направи опит, защото аз също съм играла в читалище "Сава Раковски", с Раданов сме играли и действително там е проблем публиката и ние няма да можем да я спечелим. А по-подходящо от студентския дом няма. След като го имаха и Театърът на армията, и театър София.

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ: И в момента окръжният театър Ботевград играе два пъти седмично там. Значи е възможно.

Другарю Фучеджиев, може като вариант да не бъде непрекъснато даден само на нас. Да имаме примерно три дни от седмицата, дадени на Народния театър.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Не съм сигурен колко това ще ни върши работа.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Това е половинчатото решение.

/Шум, отделни разговори/

ЕДИН ОТ ПРИСЪСТВУВАЩИТЕ: А за читалище "Валентин Андреев?

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: За там ми казаха, че условията на сцената не са добри.

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ: На гара Искър също има голям, огромен театър.

ОБАЖДАТ СЕ: Транспортът.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Въпросът ще бъде обсъден в потесен състав и ще направим предложение.

За да приключим по този въпрос, идущата седмица ще има заседание на дирекционния съвет и едно на художествения съвет за започване на репетициите. Трябва да започнат репетициите.

те на "Майор Барбара" и на "Майстор Солнес" паралелно, което смятам, че е възможно.

На "Майор Барбара" има направено разпределение. Ако се правят някои корекции с проф. Филипов, ще се разберем.

Така че сега приклучваме въпроса за филиала. Един по-ограничен състав окончателно ще вземе едно становище и ще поискаме среща, за да поставим този въпрос за разрешение.

Някакви други въпроси имате ли?

Трябва да приемем и правилника за вътрешния ред.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Вие бяхте обещали тази година да има през зимата, т.е. около нова година почивка около една седмица, което е компенсация за хората, които те чакат още от миналото лято.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Каква компенсация? Това беше много отдавна.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Или пък новия сезон.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: То е свързано с новия сезон.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Смятате ли, че това може да се осъществи при положение, че почнахме по-късно.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Аз предполагам, че може.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: И ако може поне сега, докато не сме почнали много интензивно да работим, събота и неделя да се използват за дневни представления. Ако има някакви затруднения за финансовия план.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Добре, съюзни представления може да се направят.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Съюзни могат да се правят само в понеделник.

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ: Става въпрос, че докато не сме почнали, може да се сложат дневни представления.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Добре. То не се прави само за да не се изтезват вие.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Въпросът е да осигурим почивката през зимата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Добре, др. Григоров, трябва да види програмата. Добре, това ще се направи.

Други въпроси има ли?

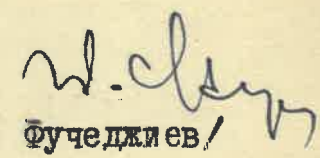
ЕДИН ОТ ПРИСЪСТВУВАЩИТЕ: На камерна сцена какво ще се прави?

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Още не е ясно.

Закривам заседанието.

/Закрито в 18,15 часа/

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Д. Фучеджиев/

СТЕНОГРАФ:

/Л. Лазов/